

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken November 24-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

A' Marschal Ney processusának foly-
vást való előadása már most egy ideig nem
kis helyet fog újságleveleinkben foglalni,
noha mi ennek csak a' fontosabb környül-
állításait fogjuk kivállogatni. —

Nem soká az ő elfogattatása 's Páris-
ba lett vitettetése után, a' fogházban meg-
jelenvén nálla az akkori Politziai Préfektus
(mostani Politziai Minister) *De-Caze*, kü-
lömbkülömb kérdéseket tett eleibe, mel-
lyek között a' fontosabbak, a' Marschal-
nak azokra adott feleleteivel egyetemben,
ezek voltak: — Én telyességgel nem tar-
tozom (igy szollott előbbször *Ney* a' Pré-
fektushoz) felelni az Urnak. Éngemet sem-
mi katona biztosság meg nem itelhet, ha-
nem csak a' *Pairek'* kamarája. Az Ur ugyan
olyan formaruhában van, melly a' Királyi
tisztok' formaruhája: de azt semmi nem
mútatta nékem, hogy Politziai Préfektus
volna az Ur. Azonközben tsakugyan kész
vagyok én felelni minden kérdésre, 's *oly-
dolgokat fogok mondani, mellyeken sok em-
ber bémulni fog.* Ha tudtam volna, hogy
mitsoda rendeléseket adott-ki a' Király,
magam eljöttem volna én Párisba."

Kérdés. Iát nem maga kérte-e' az ur
a' Királytól, hogy egy armádát adjon az
ur' vezérlése alá a' *Bonaparte* ellen való
marschirozásra? — *Felelet:* Én semmit nem

kértem ő Felségétől; tsak a' hozzám ér-
kezett parantsolatokat telyesítettem. Elin-
dulásom előtt a' Királynál voltam azért,
hogy tőlle utolsó útasításokat vegyek, és
úgy gondolom, hogy ezen alkalmatossággal
azt mondottam légyen: hogy nékem,
Bonaparténak ezen lépése esztelenségnek
látszik lenni, és ő, ha megfogattatna meg-
érdemlené, hogy vas kalitkában hozzák Pá-
risba. Beszéllik, hogy azt mondottam vol-
na, hogy én magam fogom őtet vas ka-
litkában Párisba hozni. Én nékem nem
jut jól eszembe, hogy mit mondottam. Azt
is erőssítették, hogy a' Király' kezit meg-
tsókoltam volna; e' mind nem igaz; még
tsak hűséget se' esküdtem ő Felségének;
nem is volt szükség, hogy ezeket tseleked-
jem, minthogy nem volt egyéb célom,
hanem tsak hogy szolgáljak néki, 's ezt bi-
zonnal meg is tettem volna, ha valami
módot láttam volna réa. De még is tsak-
ugyan megtsókoltam (ezt bizonyos még
gondolkodás után mondotta *Ney*) a' Király'
kezit; ő Felsége nyujtotta azt hozzám sze-
rentzés útnak kívánása közben. A' mi a'
Bonaparte kiszállását illeti, ez nékem igen
gondolatlan próbatételnek látszott lenni,
hanem az ő *Ágensei Auxonne* városában,
egészszén más színbe öltöztetve adták előm-
be a' dolgot. A' hazafiak között való há-
borutámadásnak félelme, 's az a' biztatás,
mellyel engem *Bonaparte* a' maga *Ágensei*

által ketsegtetett, hogy tudniillik az idegen Hatalmasságok ő véle egészen egy értelmében volnának, 's hogy Austriai Generális *Koller* Eiba szigetére hozzá menvén, neki azt adta légyen tudtára, hogy a' *Bourbonok* tovább nem uralkodhatvan, a' *Római Király* és ennek anyja mind addig Betsbentartatnának kezességül valameddig ő (Bonaparte) Frantzia országnak egy józan szabadsággal megégygyező (liberalis) Constitútiót nem adna. Az a' Proklamatió, melyről azt erőssítik, hogy az az enyim volna (itt *Neynek* arról a' Proklamatiójáról van szó, a' melly így kezdődött: *A' Bourbonoknak ügye örökre elveszett!*), és a' mellyet én még Mártz. 14-dikén hirdettettem ki, már 13-dikban esmeretes volt Helvétziában. *Bonaparte József* küldötte volt oda. Örökké e' volt a' *Bonaparte* taktikája. Az Oroszok ellen való utolsó háboruban egy levelet hirdettetett ki nevemben a' *Monitör* által, melyben az Oroszokrol és a' politikai dolgokrol igen illetlen kifejezéseket adott a' számba (vagy úgy írt, mintha mind azokat én írtam volna) holott én azokat csak más nap reggel akkor tudtam meg tőlle magától, mikor így szólított meg: *Marschal! elnés jádai szókat adtam az ur' számba.* Így tett egy más alkalinatossgal *Eugenius* Princzel is. El nem halgathatom, hogy annak bizonyosságául, hogy az *Anglusok* ő véle égygyetertesben légyenek, nekem azt mondattatta, hogy ő a' maga *Elbárol* való elindulása előtt nyoltz napokkal egy *Anglus* hajón volt légyen; és hogy a' szigeten lévő *Anglus* biztos *Campbell* a' következő napon onnét eltávozván, ő azonnal megtette a' készületeket az onnét való elvezetéshez. Én nem vagyok áruló; az elettel sem sokat gondolok; csak gyermekeim' betsületét akarom megmenteni, 's a' t.

Már most azok a' környülállások következnek, a' mellyek Nov. 9-dik és 10-dik napjain a' katona biztosság' üléseiben elő fordúitak: —

A' 9-diki ülésben legelőbb is *Neynek* azon különbkülömb személyekhez írt levelei olvastattak fel, mellyek ellene, vagy az ő vádoltatására elő hozattathattak. — Ezek többire már az akkori időbeli újság-levelekből is esmeretesek. — Ezekután felolvastattak a' jegyző könyvből azoknak a' bizonyságoknak vallástételeik, a' kik a' *Ney* dolgában a' Politizai előljárok által előre kikérdeztetvén. mellette vagy ellene valamit mondani tudtak. —

Igy folyt ezen Aktáknak felolvastatása Nov. 10-ikén is az ülés' kezdetében. Az után kinyilatkoztatta az Elölülő (*Jourdan*), hogy a' bizonyító Aktáknak felolvastatása elvéződvn, már most a' vádoltatott személy is meg fog jelenni az ítélőszék előtt: de egyzersmind megkérte az Elölülő a' jelenlévő közönséget, hogy az ő jelenléte alatt olyan tisztelettel viseljék magokat, mellyel az ítélőszék és a' szerentsétlenség eránt viseltetni tartoznak; különben az őrző sereg' Kommandánsa mind azokat fogságra fogja vitetni, a' kik a' helybehagyásnak, vagy az azzal ellenkezőnek, valami jelét mutatni fogják. —

Az Elölülőnek ezen szavai után belépett *Ney* az ítélőszék' szalájába; két, Nemzeti őrző seregbéli, tiszt kísérté bé; két kabát (*Frack*) volt rajta; vállain Marschalli aranybojt; a' karján gyászoló fátyol az ő nem rég meghalálozott apossáért; mejjéna' Betsület-Legiónak czimere; egy szeketettek számára a' Birákkal szembe az ő Prokurátorai mellé: ő pedig az ítélőszék felé előre lépven, az előtt meghajtoita magát, és íráshol egy beszédet olvasott fel, melynek e' volt egész foglalata: —

„A' Frantzia Marschallok és Generál-Lajtnánt Urak eránt viseltető tiszteleiből, feleleteket adtam vala azon kérdésekre, mellyeket Generálmajor *Grundler* Ur előmbé terjesztett (ez a' Gen. *Grundler* is a' katonai biztosság' összehgyülése előtt már két versben kérdezte volt ki *Marschal Neyt* a' fogházban, előrevalóképpen),

minthogy az ellenem intézetett processusnak folyamatját megakadályoztatni nem akartam. De már most, midőn valósággal egy ítélőszék' eleibe hozattattam, úgy ítélek, hogy azon kérdések közöttül egyre sem vagyok felelni kéntelen, mellyek az ellenem valósággal elintézhető processusnak bevezetésül szolgálhatnak. Én tehát a' nélkül, hogy attól a' tisztelettől, mellyel a' Frantzia Marschalloknak és Generál-Lajtnánt uraknak tartozom, eltávozni kívánék, kinyilatkoztatom, hogy megítéltésemre semmi katona ítélőszéket *Competensnek* lenni nem esuérék, 's forma szerent való módon megkívánom azt, hogy azon Birák eleibe állítsanak, kiknek eleikbe a' Constitúzionális Akta által útasítatva vagyok. A' törvényes dolgokban azonközben járatlan-lévén, engedelmet kérek ezen ítélőszéktől arra, hogy ezen kívánságomnak indító okait az én oltalmazóm adhassa elő."

Marschal *Jourdan* Elölülői módon kinyilatkoztatván a' törvényes megnyugtatót Marschal *Neynek* a' felől, hogy ő, ellene mondott volna annak, hogy az ő megítélője egy katona biztosság lehessen, egyzersmind azt is megjegyzette, hogy mindazonáltal annak megmutatására, hogy az ő személyében éppen az elvándoltatott *Ney* légyen jelen (az az, hogy az *identitas* megmutatódjék) szükséges leszen azon néhány kérdésekre felelni, mellyek az ő keresztelési és vezeték neveit, titulusát, 's rendczimereit illetik, annyival is inkább, hogy az ezekre való megfelelés néki semmi tekintetben ártalmas vagy illetlen nem fog lenni: — „Az én nevem (így felelt a' vándoltatott) *Ney Mihály*; születtettem Saar-Louisben az 1769-dik esztendőben. Titulusaim ezek: Frantzia Marschal, Elchingeni Hertzeg, Moskwaí Princz, a' Szent Lajos Rendjének Rítere, a' Betsület-Légióznak nagy keresztos vitéze, a' Vas Koronának 's a' Christus-Rendnek Rítere. (Mikor Generális *Grundlertől* előre kiker-

deztetett, a' többekhez a' Frantzia országí *Ex-Pair* titulusát is hozzájok tette volt.

Ő utána *Berryer* az ő oltalmazója szollalt-fel azt, iparkodván megmutatni egy hosszú beszéd által, hogy egy katona biztosság nem az az ítélőszék, a' melly által egy *Frantzia Pair*, egy Fr. Marschal, megítélthetne).

Berryer után az ítélőszék' Referendariusza Generális Gróf *Grundler* is beszélt egy darabig a' *Competentiának* tulajdonságairól. Végezetre fontolás és voksolás alá vették az ítélőbirák a' fennforgó kérdést, 's igen kevés, talám tsak öt minutányi idő alatt, 5 votummal 2 ellen meghatározták, hogy a' Marschal *Ney*' megítélésére egy *Katona biztosság*, nem *Competens*. — 's ezzel vége lett az ülésnek.

Nagy Britannia.

Azokra a' házi készülétekre nézve, mellyek Angliában a' Bonaparte és társai számokra oly véggel tétettek, hogy *Szent Ilona* szigetére vitetessenek, minthogy ezen tekintetben eleinten sok féle, nem igaz tudósítások adattattak - ki a' közönséges levelekben, tehát már most mind azokról ilyen igazabb előadások jöttek - ki Londonban:

„Az a' hír, hogy *Bonaparte* és az ő társai a' magok *Szent Ilonára* lett elevezéssek előtt, minden féle drága készüléteket szereztek volna össze a' magok jövődü szükségekre, nem volt igaz.

A' *Bonaparte* egész kintse, mellyel a' Frantzia part mellől Anglia mellé jött vala, az ő asztali ezüst készületében és a' bibliothekájában, 's a' mit Angliában is felvásároltak a' számkivetett társaság' számára, tsupán tsak néhány tsomó jászó kártyákból 's néhány Schak-tál-lakból, állott; ezeket is tsak a' *Bertrandnek* kívánságára vásárolták. Az Ex Császár oly kevésbé volt elkészülve ezen hosszú útozáshoz, hogy az alatt, míg fejr ruháit az Anglus parton

megmosták, társaitól kénytelenítetett költsön kéri néhány inget. Végezetre a' Régens Priuceznek különös parantsolatjára határozatott-meg az, hogy Bonaparténak a' maga számkivettése helyllyen az életre való kellemetességeknél semmi részében ne legyen semmi fogyatkozása, hanem mindent vigyenek számára. Nem kistsiny summa rendeltetett-ki, hogy mindent ahozképpest intézzenek-el lakására nézve, a' mellyhez képpeszt egy Londoni legbíresebb izlésű mésterembernek adott rendelést Lord Bathurst, hogy mindeneket a' Printz' parantsolatjával megégygyezőleg intézzen-el, 's hogy minden gyolts, vászon, üveg, posztó, muzsika, 's egy szóval minden házi készületeket öszsze vásároljon, a' mire csak felteheti, hogy szükségek lehet a' Sz. Ilonai új lakosoknak. A' költség telyeséggel meg nem határozatott, a' mi mind ezeknek öszszeszeresítésére meg fog kívántatni; semmi drágaságra, semmi czifraságra nézve nem tétetett semmi határozás, ezt az égygyetlen égygyett kivévén, hogy semmi olyan tzifraságnak valamely jele, vagy pedig valamely betű ne találtassék valami portékán, a' melly Bonapartét a' maga régi Császári méltóságára és Rendczimereire emlékeztethesse. Hat hónapok rendeltettek volt ki, a' mellyek alatt mind ezeknek készen kellett lenni, a' melly idő alatt 400 emberek foglalatostkodtak megszűnés nélkül ezen parantsolatnak telyesítésén, és el is készültek mindenkkel. Minden darabok Angliai materiából vannak; a' székek és asztalok is nagy részt Angliában termett leg szebb tölgy fából készítették, és fényesen kipallérozott rézzel rakattattak-ki. A' fölöstökömöző készület legszebb Wedgwood, a' Flaxmann izlése szerént, domhos metzessel, 's irásokkal; az asztali készület ezüst és arany; minden tányérnak és tálnak közepére valamely Angliai vidék van rajzoltatva; a' poharak ugyan, csak simák, de igen finom metzésűek 's isillagos szélűek vagy ajaku-

ak; az abrosz, asztalkeszkenő, 's egyéb efféle, mind legfinomabb damast. Mint-hogy a' Császári ezüst asztali készület még volt, e' helyet nem volt szükség újat készíttetni Anglus fabrikabélt, tsak néhány tuzett kalán 's egyéb apróságok kívántattak hozzá, mellyek nélkül egy tisztességes házi gazdaság el nem lehet. A' párnahajak, és ágy előtt függők, vékony kék selyem materiából készültek fekete széllel és apró fekete czafrangal; vannak arany paszomántos szélűek is köztök; minden szinek és izlések a' Sz. Ilonai égtájhoz alkalmaztattak. A' Bonaparte' ruha készületeire nézve megtartották az ő kedves színét, a' setét zöldet; inget, nyakravalót, zsebbéli keszkenőt, tsizmat, paputsot, mindenféle harisznyát (strimflit), egy szóval mindent visznek számára, sőt társai és tselédjei számára is; ezek is rangjokhoz illő készületeket kapnak minnyájan. Egyebek között taláttatnak a' Bertrandné számára egy fortepiano és külömbkülömb aszszonyi ékeségek: —

„Mint-hogy Szent Ilona szigetén nincsen olyan alkalmas ház, hogy abban Bonaparte a' társaival és tselédjeivel egygyütt meglakhatott volna, azért mentek arra a' gondolatra, hogy Angliában fábol egy olyan épületet készítsenek számára, a' melly 24, általalban 18-tól fogva 28 lábnyomnyi nagyságú, szobákat foglaljon magába, 's hajón oda vitettetvén, ott öszzerakathathassék, 's egy minden kellemetességgel bíró Ex-Császári udvart formáljon. Zöld márványból is készítették számára némely házi készületeket, a' milyen p. o. a' ferdő kád, 's egyebek — és mind ezekből még eddig semmit sem tud az az ember, kinek számára ezeket a' nagy készületeket teszik. —

B e t s.

A' Velenczéből érkezett tudósítások szerént, ő Cs. K. Felsőge November' 13-dik

napján, az akkori nagy köddel sem gondolván, a' tengerre kivezett, hogy *Chioggiát* és az itt lévő egyéb tengeri vidékeket 's partokat megnezegebbe. Egész *Palefrináig* vitette magát ő Felsege, melly egy jónagy sziget a' *Velencezi* környeken. Innen *Murazzi-di-Malamocohoz* evezett; ez, két Német mértföldnyire van *Velenczétől*. Az ennek bátorságára 's kereskedés és közösülésbéli könnyebbségére szolgáló minden fele tengeri készüléteket megmútogatatta magának egész minémüségék szerint. A' lakosoknak mindenütt nagy örömet okozott kegyes megjelenésével 's atyai szorgalmatoskodásának és jóságának kinyilatkoztatásával. Reggeli 5 órakor indúlt-meg ő Felsege *Velenczéből*, 's este felé érkezett vissza oda. —

November 14-dikére nagy készülétek tétettek volt kálomibkülömb nemzeti mulatozásoknak tartatására, de a' mellyeknek, az essős időnek kedvetlen volta miatt el kellett halasztódní. —

Ugyan ezen napon a' Convictust 's az ahhoz tartozó Lyceumot, annak helybéli fekvését 's belső elintézteit nagy figyelmetességgel megnezegette ő Felsege, 's az egész intézettel való megelégedését kinyilatkoztatta: Felseges aszszonyunk pedig ugyan ezen napon reggel a' maga testvéreitől Ferentz, Ferdinand, és Maximilian ő Királyi Fő Hertzegségektől kísértetvén, útját *Mestrebe* vette vala a' maga édes anyának *Maria Beatrix* Királyi Fő Hertzegaszszonynak köszöntésére, a' ki is November 4-dik napján *Bétsből* útnak indúltan ugyan ezen hónapnak 14-dikén délben oda érkezett vala, 's a' lakosoktól és Cs. K. Generális *Mayer* úrtól tiszteltetett, ki is egy lovas osztályal eleibe ment vala. *Mestreből* két óránnyi nyúgvás után, a' Fő Hertzegaszszony útját *Pádua* felé tovább folytatta, Felseges aszszonyunk pedig és a' Fő Hertzegek visszatértek *Velenczébe*.

Azt a' minap kibírdetett *Grasel György* nevű nevezetes útonálló tolvajt és ragado-

zót, kinek megfogattatásáért 's kézhez való adattatásáért 4000 forint jutalom tetetett vala fel, ezen hónapnak 20-dikára viradó éjjel *Horn* mellett egy kortsmában meglepven, szerentsésen elfogták, 's más nap 12 órakor véghetetlen sokságú nézők között, keményen megkötözve, egy fiakerkotsiban *Bétsbe* béhozták. Ez az ember nagyon veszedelmessé lett vala, nevezetesen a' *Cseh* ország felé vívó úton, mellyek körül, mint beszélik, leggyakrabban tartózkodott, fosztott, és ragadozott.

Tegnap, mint feljebb olvashatni, leírtuk, hogy mitsoda kimenetele lett a' *Marschal Ney* processusának a' néhány *Marschalokból* 's egyéb *Generálisokból* állott *katona* biztesség előtt. Ma ilyen további tudósítások érkeztek kezünközh ugyan ezen tárgynak következeiseiről.

A' *Pairek*' kamarájának Nov. 11-dikén tartott ülésében megjelenvén a' Királyi Ministerek, egy Királyi rendelést adtak annak által, melynek ez a' foglaltaja: —

„La jos, isten' kegyelméből *Frantzia* ország' és *Navarra*' Királya; köszöntünk minden jelenvaló és jövendőbeli embereket! A' *Constitúció* 33-dik cikkelyének tartásával megégygyezölég 's Ministereinknek meg halgatása után megparantsoltuk és parantsoljuk a' mi következők:

„A' *Pairek*' kamarája haladék nélkül fogjon hozzá a' *Marschal Ney*' processusához, a' ki Felség ellen való bűnnel és a' Státus bátorsága ellen való próbatétellel vádoltatik. A' kamara azon tanátskozásbéli formalitásokat tartsa-meg ezen ügyre nézve, mellyeket a' törvény hozás' dolgában tart, tsak szakaszokra nem kell néki osztani. —

„A' kérdéseket a' kamara' előlölője teszi a' vádoltatottnak eleibe; ő kérdezi-ki a' bizonyságokat, 's intézi-el az előforduló vetelkedéseket. A' tagoknak vélc-

kedéseiket úgy kell összeszedni, mint az egyéb ítélőszékekénél szokás. —

„A jelenlévő parantsolatot a' mi Minister-Státustitoknokunk és a' mi Párisi fő ítélőszékünk közönságés Prokurátora vigyék által a' Kamarának, kikre bizzuk azt is, hogy a' vádlásokat és vetélkedéseket elősegítsék. Költ a' mi Thüillieriaikastélyunkban Nov. 11-dik napján, a' Kristus születésének 1815-dik, országlásunknak 22-dik esztendőjében. — „

„Alairták

„Lajos.

„Richelieu.

Külső dolgokra ügyelő
Minister-Státustitoknok;
's a' Kir. Tanács előlülje.

Ezen rendelkezésnek általadása után előbb Minister Richelieu tartott egy beszédet, melyben az itt felhozott Királyi rendesést bővebben kifejtette. Azután a' Királyi Prokurator felolvasta, mint Királyi Biztos, először azt az ítéletet, melly által a' katona biztosság magát a' Ney' megítélésére *incompetensnek* lenni nyilatkoztatta, másodsor a' Királytól a' kamarához intéztetett rendelést.

Mind ezeknek felolvastatások után ki nyilatkoztatta, tagjai közzül egygyiknek javallására, a' kamara, hogy a' Királytól a' Ministerek által hozzá küldetett tárgyakat telyes tisztelettel fogadta, hogy ő a' Constitúciónak 33-dik tikkelyében néki adott (bírói) tulajdonságokat megesméri, 's hogy e'szerént a' maga kötelességében eljárni, 's a' Királyi rendelést telyesíteni kész leszen. —

Már most külömbkülömb féle kérdések forognak a' Párisi újságok szerént a' közönségnek elméjében: — Miképpen fog a' Pairek' kamarájában a' Neyt illető kér-

dés, vagy ítélet-tétel; meghatározatni? a' voksoknak tsupa többsége által e', mint ott egyéb tárgyak meghatározatai szoktak, vagy pedig mint az esküdtekből álló ítélőszékekénél foly a' dolog, a' hol a' voksoknak két harmad része kívántatik arra, hogy a' vádoltatott személyt bünösnek lenni ítélhesse? — Fog-e a' Pairek' kamarájának ítélete revisióra botsáttathatni? — ha fog, mitsoda *revisióra* botsáttatik? mellyik leszen az a' tiszti kar, a' melly a' revisiót magára vállalhatja? — Közönségesen fognak-e a' Ney' dolgában tartani a' kamara' ülesei, vagy pedig titkon? minthogy egy helyen azt kívánja a' Constitúzió, hogy a' Pairek' kamarája titkon tartsa a' maga üléseit, más helyen pedig a' mondatik, ugyan ezen Constitúzióban, hogy valamelly vádoltatott személyt tsak a' közönség előtt lehet megítélni. Miként lehet ezt a' mostani történetben meggyegetetni? —

Azt olvassuk a' Párisi újságlevelekben, hogy nem úgy van a' dolog mint régebbe iratott, hogy az Szövetséges Hatalmasságoknak egygyezések szerént tsak Anglus seregek fognának Párisban őrizeten maradni, hanem négy felék, tudni illik, Anglusok, Oroszok, Austriaiak, és Prussusok, mindenikből négy-négy ezer emberek.

A' Londoni levelek erőssitik, hogy Napheleti Indiában, a' Napoul és egyéb Indus Fejedelmeknek seregeik között, mellyek ott most Lord Moirának 's a' vezérlése alatt lévő Anglus armádának igen sok dolgot kezdettek zdni, sok Frantzia ágyuzó tiszték találatnak, a' kik néhány esztendőknél előtte Persiába, küldtetvén, onnét azután ezen Indus Fejedelmekhez által mentek szolgálatra.

Nov. 22-dik napján adtak 100 Fc. int Huszas pénzért 378 1/2 forintot Váltotzédu-lában. Egy Csász. aranyért 17 forintot 26. krt.